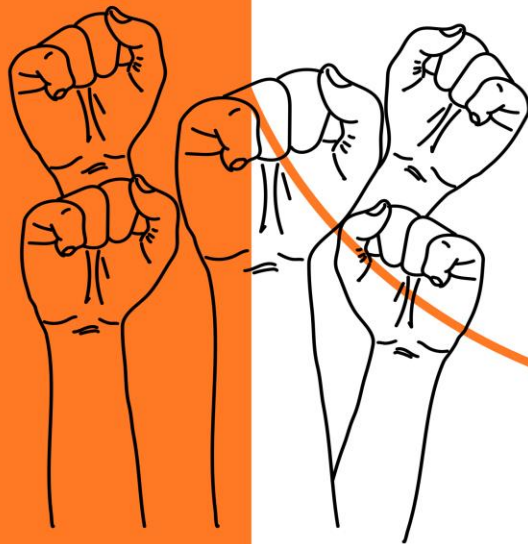


GODIŠNJI IZVJEŠTAJ



2025

www.hcabl.org



GODIŠNJI

IZVJEŠTAJ

2025.

Uvodna riječ

Nekoliko važnih događaja obilježilo je 2025. godinu: 30 godina od potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma koji je donio mir Bosni i Hercegovni, ali istovremeno blokirao razvoj same države. Obilježena je i 30-godišnjica genocida u Srebrenici, koji je, nažalost, i dalje simbolička tačka prijepora i neslaganja oko proteklog rata, umjesto da bude tačka suživota i sjećanja na sve žrtve rata.

Na političkoj sceni godinu je obilježila presuda i smjena predsjednika Milorada Dodika, koji je osuđen na godinu dana zatvora i zabranjeno mu je bavljenje politikom u narednih šest godina. Iako smijenjen sa funkcije i dalje koristi sve benefite kao da je i dalje predsjednik, što umnogome govori o stanju naših institucija, gdje više možemo govoriti o privatnoj državi nego o tri stuba države i nezavisnim agencijama za praćenje rada institucija (gender centri, ured ombudsmana i/ili revizora).

Helsinški parlament građana je u 2025. godini realizovao na desetine događaja i inicijativa: krojili smo pravednu tranziciju, suprotstavili se djelovanju anti rodni aktera, promovisali žene koje su obilježile društveni i politički život Banjaluke u prošlosti, ali i one koje danas rade i stvaraju u gradu na Vrbasu, edukovali srednjoškolce i studente, propitivali nelegalno građenje, ispitivali rodnu osjetljivost političkih partija, analizirali subvencije za utopljavanje kuća, ispitivali stavove građana o rodnoj ravnopravnosti, pružali pravnu pomoć braniteljima i braniteljicama ljudskih prava, pisali podneske za različita međunarodna tijela, sastajali se sa predstavnicima izvršne i zakonodavne vlasti i međunarodne zajednice, i štošta još....

Takođe, nastavili smo jačati Kuću Ljudskih prava koja je bogatija za pet novih članica, čime je naš zajednički front za zaštitu prava građana postao duplo jači. Unutar Kuće imamo Liniju za pomoć braniteljima i braniteljicama ljudskih prava, koja, pored podrške aktivistima, sprema zakone, inicijative i reakcije. Pokrenut je podkast Za pravo i „Razgovori u Kući“, kojim sam prostor Kuće postaje vidljiviji.

Od drugih događaja izdajavamo Dane Srđana Aleksića koji su organizovani u Zagrebu, gdje su dodijeljene Regionalne novinarske nagrade i u Banjaluci gdje je organizovana Revija dokumentarnog filma i predstavljen izvještaj o braniteljima ljudskih parava u BiH.

Aleksandar Žolja

O NAMA

Helsinški parlament građana (HPG) Banja Luka je registrovan 16. avgusta 1996. godine kao lokalna nevladina organizacija u Republici Srpskoj/Bosni i Hercegovini. Od tog vremena HPG Banja Luka je aktivno uključen u promociju, jačanje i povezivanje civilnih inicijativa na lokalnom i regionalnom nivou i radi na pomirenju i osnaživanju marginalizovanih društvenih grupa za političko djelovanje.

Naša misija: Helsinški parlament građana Banja Luka je organizacija koja podržava i stimuliše autonomnost, ravnopravnost i slobodu svih građana i građanki pokretanjem i podržavanjem različitih demokratskih i mirovnih inicijativa i uključivanjem marginalizovanih društvenih grupa u demokratske procese.

*Naša vizija: **Društvo jednakih mogućnosti za sve.***

Prioriteti djelovanja Helsinškog parlamenta građana Banja Luka:

- Osnaživanje marginalizovanih grupa, posebno žena, mladih i manjinskih grupa, za političko djelovanje i unapređenje svog položaja u društvu,
- Uticaj na institucije vlasti u Bosni i Hercegovini radi unapređenja zakona i javnih politika prema ovim grupama,
- Povećanje zastupljenosti i bolja prezentacija žena, mladih i manjina u medijima,
- Jačanje svijesti građana i građanki u Bosni i Hercegovini o diskriminaciji marginalizovanih grupa i mehanizmima zaštite njihovih prava,
- Jačanje saradnje sa drugim organizacijama i institucijama u Bosni i Hercegovini, ali i na međunarodnom nivou,
- Približavanje obrazovnih programa, literature, znanja i vještina u vezi sa izgradnjom mira, razvojem civilnog društva i ljudskim pravima građanima i građankama BiH,
- Kontinuirano usavršavanje osoblja Helsinškog parlamenta građana Banja Luka i rad na održivosti organizacije.

HPG Banja Luka je u 2021. godini provodio svoje aktivnosti u četiri programska područja:

- Jačanje civilnog društva i transformacija javne vlasti u servis građana
- Zalaganje za rodnu jednakost
- Kultura dijaloga i izgradnja povjerenja u društvu
- Jačanje kapaciteta organizacije

Edukativni programi – HPG Banja Luka okuplja trenerice i trenere koji za potrebe naše i drugih organizacija vode obuke iz oblasti: jačanja kapaciteta nevladinih organizacija (strateško planiranje, fundraising, odnosi sa javnošću...), nenasilne komunikacije, rješavanja sukoba, ljudskih prava i ravnopravnosti polova. Na ovaj način HPG Banja Luka promovise svoje ciljeve i politiku i drugim društvenim grupama koje nisu direktno obuhvaćene projektima, a doprinosi i finansijskoj održivosti organizacije.

POSTIGNUĆA
ili
NAJZNAČAJNIJI REZULTATI RADA HELSINŠKOG PARLAMENTA GRAĐANA
1996 - 2025

Od svog osnivanja, 1996. godine, do danas, Helsinški parlament građana je implementirao više od 100 projekata na lokalnom i regionalnom nivou, usmjerenih na osnaživanje različitih marginalizovanih grupa za aktivniji angažman u javnom i političkom životu. Kao najznačajnija postignuća našeg rada izdvajamo:

1. Organizacija prvog poslijeratnog susreta mladih u BiH i osnivanje Omladinske mreže BiH koja djeluje i danas i broji oko 1000 članova, omladinskih organizacija i pojedinaca;
2. Osnivanje Akademije za mlade političke lidere/ice (Akademiju danas vodi nevladina organizacija Perpetuum mobile iz Banjaluke);
3. Podrška registraciji Saveza nacionalnih manjina Republike Srpske i uspješno zagovaranje donošenja Zakona o pravima pripadnika nacionalnih manjina u RS;
4. Iniciranje uvođenja posebne emisije o nacionalnim manjinama na javnom servisu RTRS (emisija Bono Homo se više ne emituje na televiziji RS, dok se emisija Korijeni, posvećena nacionalnim manjinama, i danas emituje jednom mjesečno na radiju RS);
5. Pokretanje pitanja i diskusije o diskriminirajućoj odredbi "Ostali" u Ustavu BiH;
6. Zagovaranje i podrška osnivanju Savjeta nacionalnih manjina, kao posebnog savjetodavnog tijela Narodne skupštine RS;
7. Iniciranje i potpisivanje Memoranduma o saradnji između Banjaluke i Pule (Memorandum je potpisan 28. marta 2011. godine s ciljem promocije multikulturalizma, interkulturalnog dijaloga i poboljšanja prekogranične saradnje između pripadnika nacionalnih manjina);
8. Omladinska kampanja "Vratite nam prostore" u kojoj smo aktivno učestvovali, rezultirala dodjeljivanjem prostora omladinskim organizacijama u 11 opština u BiH (2000);
9. U saradnji sa Gradskom upravom Banja Luka, Helsinški parlament građana je 2003. godine pokrenuo Bilten grada Banja Luka koji se i danas štampa jednom mjesečno.
10. Učešće u zagovaračkim akcijama u vezi sa usvajanjem Zakona o ravnopravnosti polova 2003;
11. Analiza primjene Zakona o ravnopravnosti polova sa aspekta sudske prakse, i na osnovu analize 2009., iniciranje donošenja izmjena i dopuna Zakona o ravnopravnosti polova BiH (naš najznačajniji amandman koji je usvojen i ugrađen u izmjene i dopune Zakona odnosi se na obavezu državnih tijela na svim nivoima organizacije vlasti i tijela lokalne samouprave da osiguraju zastupljenost od 40% jednog od polova u upravljanju, procesima odlučivanja i predstavljanju);
12. Učešće u pripremi Gender akcionog plana BiH;
13. Koordinacija i izrada Alternativnog izvještaja o implemtaciji CEDAW i stanju ženskih ljudskih prava u BiH 2010. godine (2013., 2017., 2023.)
14. Iniciranje i izrada (u saradnji sa ženskim nevladinim organizacijama u BiH) Platforme ženskih prioriteta za ustavne promjene sa amandmanima na Ustav BiH iz rodne perspektive (2013). Amandmani su upućeni kolegiju Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH na razmatranje;
15. Dostavljanje amandmana na Porodični zakon RS s ciljem definisanja kategorije samohrani roditelj u zakonskom tekstu u skladu sa realnim stanjem na terenu i potrebama samohranih roditelja, te iniciranje da se u RS uspostavi Alimentacioni fond (izmjene i dopune Porodičnog zakona još nisu ušle u skupštinsku proceduru);

16. Potpisivanje Memoranduma o saradnji sa Zavodom za zapošljavanje RS s ciljem poboljšanja položaja samohranih majki na tržištu rada (potpisan u junu 2012);
17. Učešće u "Globalnom monitoringu medija 2005 (GMMP)", u kojem je, pored BiH, učestvovalo 75 zemalja iz cijelog svijeta;
18. Kao članica Koalicije nevladinih organizacija BiH "Raditi i uspjeti zajedno" učestovali smo u izradi "Sporazuma o saradnji između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i nevladinog sektora u BiH", "Strategije razvoja nevladinog sektora u BiH", "Kodeksa za nevladin sektor u BiH" i "Standarda kvaliteta usluga između Vijeća ministara BiH i nevladinog sektora u BiH".
19. Ustanovljavanje novinarske nagrade "Srđan Aleksić" za profesionalno i angažovano izvještavanje o marginalizovanim grupama u BiH 2010. godine (2021. godine nagrada je dignuta na regionalni nivo; dodjeljuje se u tri kategorije novinarima i medijima iz BiH, Srbije, Hrvatske i Crne Gore);
20. Ustanovljavanje Ženske političke akademije za mlade žene iz političkih partija i organizacija civilnog društva (početkom 2014 upisana je II generacija polaznica);
21. Iniciranje i osnivanje Ženske alternativne vlade BiH kao neformalnog tijela na političkoj sceni BiH (Vlada je zvanično promovisana u jesen 2012);
22. Nominacija Slađane Ujić, članice Ženske alternativne vlade BiH i predsjednice udruženja SNOP iz Rogatice za "Nagradu za žensku kreativnost u ruralnom životu" (Slađana Ujić je prva žena iz BiH koja je dobila ovu značajnu nagradu i priznanje);
23. Umrežavanje i jačanje kapaciteta najmanje 100 organizacija civilnog društva u BiH, kroz edukacije i podjelu malih grantova;
24. Izbor da obavljamo funkciju sekretarijata Mreže za izgradnju mira;
25. Koordinirajuća organizacija Inicijative Građanke za ustavne promjene 2014-2018 koja okuplja 36 organizacija i pojedinki;
26. Kao svoja postignuća naveli bismo i brojna istraživanja i analize na kojima smo radili, što je rezultiralo objavljivanjem 38 publikacija koje su dostupne na našem web sajtu. Prema dostupnim serverskim podacima najveći broj posjeta web sajtu organizacije odnosi se upravo na rubriku Publikacije i preuzimanje (download) dostupnih publikacija.
27. Posjedovanje biblioteke sa preko 2000 naslova u oblasti ženskih ljudskih prava, nasilja/nenasilja, prava, filozofije, političkih nauka, LGBT, ljudskih prava, koji se mogu iznajmiti i služe kao resursi za analize i pisanje naučno istraživačkih radova u društvenim oblastima.
28. Kroz neformalnu Inicijativu za EU monitoring aktivno učestvujemo u pisanju alternativnih izvještaja o napretku BiH na putu ka punopravnom članstvu u EU od 2013. godine. u sjeni o napretku BiH za 2013, 2014, 2015. i 2016. godinu.
29. Pokrenuli web platformu www.ukljuci.in posvećenu osobama sa invaliditetom.
30. Pokrenuli web stranicu <http://ukljuciseu.org/> koja se bavi procesom EU integracija iz rodne perspektive.
31. Uspostavili Kuću ljudskih prava Banjaluka koja je 2023. primljena u međunarodnu mrežu Kuća ljudskih prava.
32. Formiranje Pravnog tima za pomoć braniteljima i braniteljicama ljudskih prava koji se nađu u kriznim ili rizičnim situacijama (2023).
33. Pokrenuli podkast Kuće ljudskih prava Banja Luka „ZaPravo“

Programsko područje:

Jačanje civilnog društva i transformacija javne vlasti u servis građana

Ciljevi ovog programskog područja su izgradnja civilnog društva i jačanje demokratije kroz podizanje svijesti građana o demokratskim principima i procesima, ohrabrivanje građana da pokreću različite inicijative i učestvuju u donošenju odluka na svim nivoima vlasti. Kroz različite aktivnosti u okviru ovog programskog područja nastojimo uspostaviti što bolju saradnju između građana i institucija vlasti.

*U okviru programskog područja u 2025. godini radili smo na sljedećim projektima: „Podrška građanskom aktivizmu“, „Jačanje slobode“, „Linija za pomoć braniteljicama/braniteljima ljudskih prava“, „ENGAGE-BiH“, „Promocija dijaloga u zatvorenim društvima“ i „Oснаživanje prava“ . Pored toga, nastavili smo raditi na organizacionom jačanju i vidljivosti **Kuće ljudskih prava Banjaluka**.*

PODRŠKA GRAĐANSKOM AKTIVIZMU

U sklopu ovog projekta tokom 2025. godine organizovali smo nekoliko sesija Žive biblioteke, koje su upriličene na Filozofskom fakultetu u Banjaluci, zatim u Mostaru, u okviru obilježavanja Medjunarodnog dana mira, te u Zagrebu u sklopu Dana Srdjana Aleksića. Radi se o veoma važnoj aktivnosti koja doprinosi pomirenju smanjujući predrasude prema žrtvama koje dolaze iz drugih naroda.

Kroz ovaj projekat podržali smo inicijativu organizacije Restart koja je organizovala uličnu akciju povodom povlačenja USAIDa iz BiH i dezinformacija od strane vlasti u Republici Srpskoj koji su najavili progon organizacija kroz finansijske kontrole, koje su primale ova sredstva, prešućujući da je 97% USAID-ovih sredstava je išlo preko državnih institucija. Uličnom akcijom je traženo da se isto tako ispitaju i ova USAID-ova sredstva.

Tokom 2025. godine saradjivali smo sa profesorima i studentima Arhitektonsko-građevinsko-geodetskog fakulteta i Inicijativom Za plan gdje smo radili kratke video uratke koji pokazuju devastaciju Grada kroz betonizaciju i uništenje obala Vrbasa, bez uključivanja javnosti. Podržali smo i organizovali panel na kojem se govorilo o saradnji Ministarstva za EU integracije u Vladi RS i organizacija civilnog društva na temu EU integracija. Panel je bio veoma važan jer nakon nekoliko godina zatišja Vlada Republike Srpske je otvorila dijalog sa nevladinim organizacijama.

Kroz projekat su podržani i Dani Srdjana Aleksića u Zagrebu i Banjaluci, te tradicioinalni Osmomartovski Marš.

Jačanje slobode

Dvogodišnji projekat „Jačanje slobode“, podržan od strane Vlade Kraljevine Nizozemske kroz MATRA program, završen je 31. avgusta 2025. godine. Projekat je krenuo u septembru 2023. godine, kao odgovor na višegodišnje sužavanje prostora za aktivizam i rad braniteljica i branitelja ljudskih prava i nezavisnih medija u BiH.

Pravni tim koji je uspostavljen sa ciljem pružanja pomoći braniteljima i braniteljicama ljudskih prava koji se nađu u rizičnim situacijama, i tokom 2025. godine aktivno je pratio i reagovao na kršenja ljudskih prava ili pokušaje njihovog uskraćivanja.

Tako je, zajedno sa Aarhus centrom, podnijeta tužba Općinskom sudu u Livnu radi zaštite kolektivnih interesa građana i utvrđivanja ništavnosti ugovora o koncesiji za eksploataciju podzemnih voda na

lokalitetu Poljane u općini Livno. Zatraženo je hitno donošenje privremene mjere zabrane svih radova na ovoj lokaciji, jer je sporni ugovor zaključen bez stvarne javne rasprave, čime je prekršena Aarhuska konvencija i pravo građana na učestvovanje u donošenju odluka od značaja za okoliš, i jer eksploatacija podzemne vode ugrožava pravo na pitku vodu za stotine ljudi koji žive u okolnim selima.

Kuća Ljudskih prava i Pravni tim Kuće reagovali su oštro i na usvajanje Zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija u Republici Srpskoj i pred Ustavnim sudom Republike Srpske je zatražena ocjena ustavnosti ovog restriktivnog zakona. Reagovalo se i na zatvaranje Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine. U žalbi upućenoj Instituciji Ombudsmena BiH je istaknuto da se u NUB BiH čuvaju vrijedna istorijska dokumenta, književna i naučna dijela i druga arhivska građa, te da bi njeno zatvaranje rezultiralo gubitkom ili degradacijom ove nezamjenjive kulturne imovine. Postupajući po žalbi, Ombudsmeni su utvrdili da je Vijeće ministara BiH svojim pasivnim držanjem odgovorno za povredu više međunarodnih mehanizama za zaštitu ljudskih prava, sa fokusom na ona koja se odnose na kulturna prava i obavezu države da svakome omogući da učestvuje u kulturnom životu i da se koristi dostignućima nauke, umjetnosti i književnosti.

U 2025. nastavljen je proces protiv aktivista koji su učestvovali u performansu „Sahrana demokratije“ ispred Narodne skupštine RS 2024. kojim se htjela skrenuti pažnja da bi usvajanje Zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija vodilo sahranjivanju demokratije u Republici Srpskoj. Aktivisti su optuženi za narušavanje javnog reda i mira, odnosno za uznemiravanje javnosti, što i jeste svrha performansa kao umjetničkog akta, što je, u svom [osvrstu](#) na ovaj događaj, argumentovano obrazložio jedan od advokata Pravnog tima Aleksandar Jokić. To je potvrdio i Osnovni sud u Banjaluci koji je u junu 2025. donio rješenje kojim je Aleksandar Ž. oslobođen odgovornosti za prekršaj iz člana 8. Zakona o javnom redu i miru. Sud je utvrdio da nije došlo do uznemirenja javnosti na političkoj, vjerskoj, nacionalnoj ili drugoj osnovi.



Nalazi izvještaja o braniteljicama i braniteljima ljudskih prava predstavljeni na konferenciji u Sarajevu, 16. maj 2025. Konferenciju pod nazivom „Ljudska prava u doba neizvjesnosti“ organizovao je Sarajevski otvoreni centar

Osim pravnih bitaka, u okviru projekta organizovana su i **dva treninga jačanja kapaciteta** članica Kuće Ljudskih prava koja sada broji 10 organizacija, objavljena su **dva priručnika** o tome šta je potrebno znati za organizaciju javnog skupa u Republici Srpskoj i Kantonu Sarajevo, te **dvije analize**: „[Plan rasta Evropske unije za Zapadni Balkan i Bosna i Hercegovina](#)“, u kojoj se sagledava šta Bosna i Hercegovina gubi neusvajanjem plana reformi, i „[Digitalna prava i slobode u doba tehnološke transformacije](#)“, u kojoj se skreće pažnja na to da digitalna prava nisu samo tehničko ili regulatorno pitanje, već pitanje osnovne pravde.



„Kako pomoći ženama žrtvama nasilja?“ - bila je tema Dana otvorenih vrata, 3. aprila 2025., o čemu su govorile aktivistice Fondacije Udružene žene

Organizovano je i **pet događaja** pod nazivom **Dani otvorenih vrata** kroz koje smo građane i građanke Banjaluke upoznali sa članicama Kuće, šta koja organizacija radi i koje servise ili usluge nude građanima.

Linija za pomoć braniteljicama/braniteljima ljudskih prava

Uspostavljanjem Linije za pomoć braniteljima i braniteljicama ljudskih prava u Bosni i Hercegovini 2024. godine, po prvi put je kreiran poseban mehanizam posvećen isključivo zaštiti aktivista i aktivistkinja.

Linija je pokrenuta s primarnim ciljem pružanja besplatne pravne i hitne stručne pomoći osobama koje trpe nasilje, napade, prijetnje i pritiske zbog svog aktivizma, zaštite i javnog zagovaranja ljudskih prava.

Na uspostavljanju ove mreže i njenom jačanju zajedno su radili Helsinški parlament građana Banja Luka i Udruženje BH novinari, uz finansijsku podršku Evropske unije.

Tokom prethodne dvije godine rada, Linija za pomoć je aktivno postupala u 17 registrovanih slučajeva napada i pritisaka. Od ukupnog broja predmeta, dva su okončana u potpunosti u korist branitelja, tri djelimično, dok je sedam predmeta i dalje u toku. Istovremeno, prema domaćim i međunarodnim institucijama za zaštitu ljudskih prava upućeno je više inicijativa s ciljem poboljšanja zakonskog okvira i institucionalnog odgovora na napade.

Linija za pomoć nastavit će sa radom i nakon formalnog završetka projekta zahvaljujući uspotavljenom timu koji čini 15 in-house pravnika i 12 advokata raspoređenih širom Bosne i Hercegovine. Time je

osigurana dugoročna održivost, efikasna zaštita na terenu i nastavak borbe za siguran prostor za rad svih aktivista i aktivistkinja u državi.



Sarajevo, 30.01.2026. Predstavljanja izvještaja monitoringa o pravima i sigurnosti branitelja/ica ljudskih prava te Linije za pomoć braniteljima i braniteljicama ljudskih prava u BiH

Promocija dijaloga u zatvorenim društvima



pod nazivom „Razgovori u Kući.“

Krajem godine započeli smo projekat „Promocija dijaloga u zatvorenim društvima“ uz podršku fondacije NED. U sklopu toga pokrenuli smo podcast Kuće ljudskih prava pod nazivom „Za pravo“ na kojima razgovaramo o ljudskim pravima i slobodama u raznim oblastima, promovišući teme koje nisu dovoljno zastupljene, ali i organizacije i inicijative koje se bore za zaštitu temeljnih ljudskih prava. Takođe, pokrenuli smo i diajloške razgovore u samoj Kući ljudskih prava, sa ekspertima iz zemlje i regiona

ENGAGE-BiH

Projekat ENGAGE-BH započeo je sa svojim prvim aktivnostima u Bosni i Hercegovini, fokusirajući se na mapiranje zainteresiranih strana i analizu potreba zajednice. Ove aktivnosti provode se u saradnji sa italijansko-bosanskohercegovačkom privrednom komorom (CCIB), Inovacijskim centrom Flaminia Fondacija (Cifla) i PRONI- Centrom za omladinski razvoj.

Jedan od ključnih ciljeva prve faze projekta bio je identifikacija relevantnih aktera iz civilnog društva, privrednog sektora, akademskih institucija i istraživačkih organizacija. Putem radionica, sastanaka i konsultacija, radni tim je aktivno uključen u proces razumijevanja potreba i izazova s kojima se suočavaju lokalne zajednice u kontekstu zelene i digitalne tranzicije.

Pored analize potreba, organizovali smo i tematske radionice usmjerene na jačanje vještina u oblasti održivog razvoja, inovacija i aktivnog sudjelovanja u kreiranju strategija za digitalnu i energetska tranziciju.

Projekat "Buduće generacije za sveobuhvatnu zelenu i energetska tranziciju u Bosni i Hercegovini" dio je programa Balkan 2024 koji financira Ministarstvo vanjskih poslova i međunarodne suradnje Italije (MAECI).



Radionica sa partnerima iz Italije, proljeće 2025, Banjaluka

Kuća Ljudskih prava Banjaluka

Kuća Ljudskih prava Banjaluka je na početku 2025. godine postala bogatija za još 5 članica, tako da smo sada duplo jači u brobi za pravednije društvo.

Krajem godine Kuća Ljudskih prava Banjaluka je održala prvu Skupštinu na kojoj je prisustvovalo svih 10 organizacija članica. Urađeni su novi dokumenti, imenovana predsjednica Skupštine, novi Upravni odbor i urađen Akcioni plan za 2026. godinu.

Tokom cijele godine Kuća je bila aktivna kako u reagovanjima na aktuelna dešavanja (izdala je više od 10 saopštenja i reakcija), tako i u organizaciji različitih događaja – od Dana otvorenih vrata do Revije kratkog dokumentarnog filma o ljudskih pravima.

Većina ovih događaja podržana je kroz više različitih projekata, kao i od strane Human Rights Foundation.

Ovdje posebno izdvajamo izložbu Lice braniteljice koju je Kuća organizovala u prvoj polovini 2025. godine.

LICE BRANITELJICE

Kroz izbor 12 istaknutih braniteljica ljudskih prava, izradu kataloga i tri izložbe, realizovana je specifična aktivnost pod nazivom „Lice braniteljice“. Cilj je bio odati priznanje braniteljicama ljudskih prava iz Bosne i Hercegovine koje ne posustaju u borbi za ljudsko dostojanstvo i dobrobit i približiti i upoznati građane i građanke sa njihovim radom.

Fotografije koje su prikazane na izložbama snimile su lokalne fotografkinje, a prikazuju 12 žena, braniteljica ljudskih prava iz cijele Bosne i Hercegovine koje rade na različitim pitanjima: od zaštite i promocije prava žena, djece i drugih ranjivih i manjinskih grupa, do izgradnje mira i kulture sjećanja, zaštite životne sredine i borbe protiv korupcije.

Izložba je inspirisana „Portretima snage” koji prikazuju braniteljice ljudskih prava iz različitih evroazijskih država, a koje priređuje Fondacija Kuća ljudskih prava iz Osla.

Izložbe su održane u tri grada: u Tuzli, Sarajevu i Banjaluci i privukle su pažnju publike i medija.

Takođe, urađena je i virtuelna postavka izložbe koju je moguće pogledati na sajtu Kuće ljudskih prava Banja Luka: <https://kucaljudskihprava.org/izlozba-lice-braniteljice/>



Lice braniteljice 2025.

Jačanje prava

U julu 2025. započeli smo sa realizacijom projekta „Jačanje prava“ čiji je generalni cilj podsticanje snažnije (re)akcije civilnog društva na kršenja i izazove u primjeni ljudskih prava i sloboda, promovisanje odgovornosti u implementaciji međunarodnih presuda o ljudskim pravima i stvaranje povoljnijeg okruženja za rad braniteljica i branitelja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

U kontekstu strateškog korištenja međunarodnih mehanizama za zaštitu ljudskih prava, kao prvi korak organizovan je trening na temu primjene Pravila 9 u vezi sa izvršenjem presuda Evropskog suda za ljudska prava. Na treningu su učestvovali članovi/ce Pravnog tima Kuće ljudskih prava Banjaluka, ali i predstavnici drugih organizacija civilnog društva koje se bave pružanjem pravne pomoći. Učesnici su se detaljno upoznali sa Pravilom 9 - mehanizmom koji omogućava organizacijama civilnog društva da se direktno uključe u izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava - ko i kada može da ga koristi, kako izgleda struktura podnesaka napisanih na osnovu Pravila 9, kome se šalju podnesci i koliko se čeka

na odgovor. Dodatno, pripremili smo i Priručnik za organizacije civilnog društva kako da efikasno koriste Pravilo 9, kao i edukativni video koji ga prati.



Krajem decembra započeli smo rad na izradi prvog „Pravilo 9“ podneska u kontekstu nadzora nad izvršenjem presude u predmetu Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine. Presuda se odnosi na osobe s mentalnim, psihosocijalnim i/ili intelektualnim invaliditetom koje su bile smještene i držane u ustanovi socijalne zaštite bez rješenja nadležnog suda i bez provjere njihovog stanja i potrebe za njihovim zadržavanjem u ustanovi.

Pored toga, počeli smo, krajem godine, raditi i na podnesku za Vijeće za ljudska prava UN u vezi sa kršenjem određenim članova Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, a koji se odnose na postupanje policijskih organa prema braniteljima i braniteljicama ljudskih prava, koje je, u pojedinim slučajevima, bilo ponižavajuće, nehumano i diskriminirajuće, ali koje nije rezultiralo odgovorajućim istragama i kaznama protiv policijskih službenika.

Programsko područje:

Kultura dijaloga i izgradnja povjerenja u društvu

Od momenta osnivanja, HPG Banja Luka radi na pomirenju kroz aktivno uključivanje u promociju povjerenja i jačanje i povezivanje mirovnih inicijativa na lokalnom i regionalnom nivou. Cilj ovog programskog područja je rad na izgradnji mira i kulture dijaloga unutar i među zajednicama u BiH. Poseban fokus je na mladim ljudima, ženama, marginalizovanim grupama i medijima, kroz uključivanje u obuke, mirovne kampove, konferencije i druge događaje, kako bi se osnažili za iniciranje društvenih promjena i stvaranje trajnog mira.

*U okviru ovog programskog područja u 2025. godini realizovali smo još jedne **Dane Srđana Aleksića**.*

Dani Srđana Aleksića u Zagrebu i Banjoj Luci



Hrvatski novinarski dom, Zagreb, 06.12.2025. Svečana dodjela Novinarke nagrade Srđan Aleksić

U Zagrebu je po četvrti put dodijeljena Novinarska nagrada Srdjan Aleksić u sve tri kategorije, a u sklopu manifestacije Dani Srđana Aleksića koja organizovana 5. i 6. decembra u Hrvatskom novinarskom domu. Nagrade su dodijeljene: Barbari Matejčić u kategoriji „Za hrabrost“, Mili Vukčević u kategoriji „Za doprinos zajednici“ i N1 Srbija u kategoriji „Za medije“, te Specijalna plaketa za novosadskoj grupi novinarki i novinara za izvanredan, predan i solidaran rad tokom studentskih protesta u Srbiji. Sama manifestacija je trajala dva dana na kojoj je pored dodjele organizovana Izložba „Mir sa ženskim licem“, Živa biblioteka sa žrtvama rata iz BiH, te regionalni paneli, „Sjećanje kao otpor“ i „Novinari protiv zaborava – na meti vladajućih šovinista“, projekcija dokumentarnog filma „Ramizovo ljeto“, te izlaganje „Zašto smo digli spomenik dezerterima“. Događajima je prisustvovalo nekoliko stotina učesnika.

Sedam dana nakon Zagreba i u Banjaluci su priređeni Dani Srđana Aleksića u okviru kojih su organizovana dva panela i Revija kratkih dokumentarnih filmova o ljudskim pravima.



Na prvoj panel diskusiji se razgovaralo o položaju žena u Bosni i Hercegovini 30 godina poslije rata, odnosno o tome šta je dejtonski Ustav donio ženama. Istaknuto je da su zakoni koji su usvajani u proteklom periodu uveliko zaštitili ženska ljudska prava, ali da se u stvarnosti njihova prava svakodnevno krše i da jačaju anti-rodni pokreti koji nastoje ta prava derogirati i/ili ukinuti. Lejla Gačanica, jedna od panelistica je podsjetila da u poslijeratnoj BiH nije bilo formalnog procesa tranzicijske pravde i da su ženske organizacije bile te koje su intuitivno, ali i organizovano radile na prikupljanju dokaza o počinjenim zločinima, popisivanju žrtava, pomagale u povratku i radile direktno sa preživjelima. Panelistica Danka Zelić, koja se među prvima vratila u Bosansko Grahovo, izjavila je da je „Dejton, umjesto da podstakne, zapravo sahranio povratak“. Istakla je da je na području Grahova, Drvara i Glamoča uništeno 97% infrastrukture tokom rata, da je malo toga obnovljeno, da u Grahovu, ni 30 godina poslije, nemaju ni Dom zdravlja ni bankomat. „I onda pitaju zašto žene ne rađaju?! Pa kako

da rađaju kad im je prvo porodilište 100 kilometara daleko“, istakla je Danka.

Na drugom panelu su predstavljeni glavni nalazi Izvještaja o braniteljima i braniteljicama ljudskih prava u BiH, trećeg po redu koji priprema i izdaje Kuća ljudskih prava Banjaluka. Panelista Dejan Lučka je rekao da se nastavlja trend sužavanja prostora za rad organizacija civilnog društva, što je naročito bilo izraženo u Republici Srpskoj koja je usvojila tzv. Zakon o stranim agentima, a prethodno kriminalizovala klevetu. Dodao je da je posebno opasno to što se OCD predstavljaju kao sigurnosna prijetnja, kao udar na ustavni poredak, i što se ne procesuiraju napadi na branitelje i braniteljice ljudskih prava „što šalje jasnu poruku da oni neće dobiti podršku od države“.

Borka Rudić, jedna od panelistica je upozorila da je BiH na Indeksu medijskih sloboda Reportera bez granica pala za 23 mjesta i da je samo 25% prijavljenih slučajeva prijetnji i pritisaka na novinare riješeno izricanjem kazni za napadače. Na panelu je istaknuto da se mora insistirati na institucionalnoj odgovornosti i raditi na kulturi poštivanja ljudskih prava i sloboda.



Publika na Reviji kratkog dokumentarnog filma o ljudskim pravima imala je priliku pogledati 6 tematski i stilski različitih filmova iz BiH, Srbije, Hrvatske, Slovenije i Crne Gore. Teme koje su obrađene u filmova kretale su se od predrasuda prema Romima, društvenih patologija zabilježenih policijskim kamerama, do pitanja seksualnog uznemiravanja na fakultetima i prećutanog silovanja. Revija je završena filmom „Iza osmeha“ posvećenog Vladi Divljanu, muzičaru i frontmenu kulturnog benda Idoli. Kombinujući animaciju i autentične snimke koje je Vlado bilježio svojom malom kućnom kamerom, film govori o jednoj generaciji, o jednoj zemlji koje više nema, o migracijama, ali i o ljubavi.

Programsko područje:

Zalaganje za rodnu jednakost

Opšti cilj programskog područja je smanjenje svih oblika rodne diskriminacije i stvaranje okruženja u kojem žene i muškarci imaju jednake mogućnosti. Realizujemo ga kroz umrežavanje i podršku inicijativama u vezi sa rodnim pitanjima, osnaživanje žena koje su trenutno najveća marginalizovana grupa za učešće u javnom i političkom životu, edukaciju žena i muškaraca o pitanjima rodne ravnopravnosti, treninge za žene u razvijanju različitih vještina, kampanje, istraživanja i analize javnih politika.

U okviru programskog područja u 2025. godini radili smo na projektima „**Orođjavanje ustavnih promjena IV**“, „**Ženska ljudska prava u BiH i EU integracije IV**“, „**Banjaluka kreativne žene**“, „**Femtura II**“, „**Krojenje pravedne tranzicije**“, te započeli realizaciju novog „**Naš otpor 2.0**“ projekta. Nastavili smo saradnju i na partnerskom projektu „**Mir sa ženskim licem**“.

ORODNJAVANJE USTAVNIH PROMJENA

„Vjerujem da je protekla godina bila izuzetno izazovna za sve organizacije civilnog društva, a posebno za jednu neformalnu inicijativu fokusiranu na građanske vrijednosti, prava žena i ustavnu reformu. Na sastancima našeg Koordinacionog odbora razmatrale smo strategije za prevazilaženje vanjskih prepreka, prilagođavale fokusa rada u skladu s političkim kontekstom i mislim da smo uspjele pronaći efikasna rješenja i postići odlične rezultate, a da smo pritom ostale dosljedne našoj misiji“.

Dragana Petrić, članica Koordinacionog odbora Inicijative Građanke za ustavne promjene

Najznačajniji rezultat projekta Orođjavanje ustavnih promjene V koji je trajao od 1.1.2024. do 30.9.2025. godine odnosi se na odluke Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH, donesene na osnovu žalbi Inicijative, kojima je **potvrđena diskriminacija žena po osnovu jezika u Ustavu BiH (preporuka P-114/24) i Ustavu Federacije BiH (preporuka P-75/25)**. Ovo je prvi put u istoriji da domaća institucija daje preporuke za izmjene ustava iz rodne perspektive, čime je pitanje rodne ravnopravnosti formalno ušlo u institucionalni okvir i postalo obavezujući element budućih ustavnih reformi. Time je dodatno potvrđeno da uklanjanje rodne diskriminacije iz najviših pravnih akata nije pitanje političke volje, već ustavna i međunarodna obaveza države.

Na međunarodnom planu Inicijativa je kroz više od **30 bilateralnih i multilateralnih sastanaka i panel diskusija u Ženevi, Briselu, Berlinu i Strasbourgu** uspješno pozicionirala pitanje rodno odgovorne ustavne reforme u okviru UN, EU i Vijeća Evrope. Posebno se izdvaja učešće na UPR presesiji u Ženevi gdje su predstavnice Inicijative imale bilateralnih sastanaka, a kao rezultat, država BiH je u okviru UPR procesa prihvatila 7 preporuka koje se odnose na izmjene Ustava i Izbornog zakona. Pitanje rodne diskriminacije u Ustavu BiH integrisano je i u dva ključna dokumenta i to u Alternativnom izvještaju o napretku BiH ka članstvu u EU i zajednički podnesak civilnog društva za četvrti ciklus UPR-a čime je osigurano njegovo prisustvo u međunarodnim procesima.

Na bh. nivou realizovano je **12 sastanaka sa predstavnicima/cama zakonodavne i izvršne vlasti i institucija za zaštitu ljudskih prava**, čime je osigurana politička podrška za uvođenje rodne perspektive u ustavne reforme. Izrađeno je i 10 policy briefova koji ostaju na raspolaganju organizacijama civilnog društva kao zagovarački alati.



Sastanak sa predstavnicima/cama zakonodavne i izvršne vlasti Brčko distrikta, Brčko, 27. juni 2025.



Facebook kampanja "Koja prava nedostaju u Ustavu BiH?", juni 2025.

U oblasti informisanja i uključivanja građana Inicijativa je ostvarila značajne rezultate. Kroz digitalne kampanje zabilježeno je više od 8,3 miliona pregleda sadržaja koji se odnose na nedostatke Ustava BiH iz rodne perspektive. Kampanje Prava u riječima, prava u stvarnosti i Koja prava nedostaju u Ustavu BiH? **zajedno su ostvarile višemilionski domet i desetine hiljada interakcija.** Na [Facebooku Inicijative](#) je objavljeno 142 sadržaja sa ukupnim dosegom od 722.437 osoba i više od 5,3 miliona pregleda, dok je 33 TikTok videa pregledano više od 200.000 puta. [Web stranica](#) je zabilježila skoro 31.000 posjeta (porast od 314%) i preko 22.700 pregleda, uz 92 objavljena teksta.

[Publikacija Naš Ustav BiH](#) distribuirana je na više od 950 adresa, uključujući parlamentarce/ke, institucije, organizacije civilnog društva, medije i akademsku zajednicu, te je predstavljena i kroz online događaj sa 44 učesnika.

Ukupno je realizovano 45 aktivnosti širom BiH uz učešće više od 2.600 direktnih učesnika, kroz rad tri radne grupe Inicijative (26 aktivnosti zagovaranja, 8 medijskih i 11 javnih aktivnosti). Inicijativa je dodatno osigurala prisustvo u javnom prostoru kroz 11 autorskih tekstova, 93 medijska izvještaja i 8 gostovanja u medijima, kao i kroz tri newslettera distribuirana na više od 500 kontakata.



Predstavljanje Našeg Ustava BiH, Bijeljina, 29. april 2026.

Ovi rezultati potvrđuju da je Inicijativa, uprkos složenom političkom okruženju, uspjela povezati domaće zagovaranje sa međunarodnim procesima i osigurati da rodna ravnopravnost postane sastavni dio rasprava o ustavnim reformama u Bosni i Hercegovini, uz jasno postavljene temelje za dalji rad na ustavnoj jednakosti.

Takođe, uz podršku Fondacije Kvinna till Kvinna nastavile smo rad na orodnjavanju ustavnih promjena kroz novi projekat koji je počeo 1. oktobra 2025. i trajeće do 31. decembra 2028. **Planirane aktivnosti tokom naredne tri godine su:**

1. **Knjiga „Ustav i žene – 30 godina poslije“** - Publikacija će, kroz lične priče članica i podržavateljica Inicijative iz različitih dijelova BiH, prikazati uticaj Ustava na svakodnevni život žena, pristup pravima, političko učešće i osnaživanje. Publikacija će biti promovisana u više gradova i distribuisana institucijama, međunarodnim organizacijama i medijima.
2. **Razvoj i implementacija Akcionog plana Pravnog tima** - Biće kreiran Pravni tim Inicijative radi međunarodnog pravnog zagovaranja ustavnih reformi iz rodne perspektive. Rad tima biće zasnovan na Akcionom planu koji definiše postupanje prema međunarodnim tijelima i domaćim institucijama te pripremu pravnih podnesaka i analiza.
3. **Integracija rodne perspektive u predmet ustavno pravo** - U saradnji s univerzitetskim profesorima i profesoricama biće razvijen kurikulum i nastavni materijali o rodnoj dimenziji Ustava BiH.
4. **Međunarodna konferencija** - U trećoj godini projekta biće organizovana međunarodna konferencija s učešćem ustavnih stručnjaka/kinja, međunarodnih organizacija, institucija BiH, akademske zajednice, civilnog društva i medija, posvećena rodnoj diskriminaciji u Ustavu BiH i ustavnim reformama.
5. **Zagovaračke aktivnosti članica Inicijative** - Članice Inicijative će provoditi zagovaračke aktivnosti kroz sastanke s međunarodnim akterima, parlamentarcima i političkim partijama, kao i kroz javne događaje, ulične akcije i medijske aktivnosti.
6. **Zajedničke aktivnosti s drugim mrežama i inicijativama** - Inicijativa će organizovati zajedničke aktivnosti s drugim mirovnim i ženskim mrežama i inicijativama u cilju jačanja saradnje i zajedničkog javnog djelovanja.
7. **Sastanci Koordinacionog odbora** - Koordinacioni odbor Inicijative održavaće polugodišnje sastanke radi evaluacije rada i planiranja narednih aktivnosti.
8. **Skupština Inicijative** - Redovna Skupština biće održana u aprilu 2026, uz izbor novih članica Koordinacionog odbora i Koordinirajuće organizacije, te održavanje radionice integrisanih sigurnosti.
10. **Nastavak saradnje s novinarima/kama i medijima** kroz objavljivanje tekstova o rodnoj perspektivi Ustava.

11. **Produkcija TikTok videa** o radu Inicijative, ustavnim pitanjima i rodnoj ravnopravnosti, namijenjenih mlađoj publici.

U prva tri mjeseca trajanja projekta objavljena su dva teksta na portalima impuls.ba i analiziraj.ba putem kojih smo ukazale na položaj i izazove žena 30 godina nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, a o ovoj temi smo takođe na panelu koji je organizovan u okviru Dana Srđana Aleksića koji su organizovani u Banjaluci 12. i 13. decembra 2025. Na ovoj panel diskusiji se razgovaralo o položaju žena u Bosni i Hercegovini 30 godina poslije rata, odnosno o tome šta je dejtonski Ustav donio ženama. Istaknuto je da su zakoni koji su usvajani u proteklom periodu uveliko zaštitili ženska ljudska prava, ali da se u stvarnosti njihova prava svakodnevno krše i da jačaju antirodni pokreti koji nastoje ta prava ukinuti. Pitanje o pravima žena i gdje su žene i nekonstitutivni već 30 godina smo postavile i putem saopštenja za javnost gdje je ukazano da je postojeći Ustav BiH, 30 godina nakon Dejtona, i dalje diskriminatoran jer ne prepoznaje žene, manjine i građana/ke koji ne pripadaju konstitutivnim narodima, te ne osigurava ravnopravnost i zaštitu ljudskih prava.

ŽENSKA LJUDSKA PRAVA I EU INTEGRACIJE

Aktivnosti tokom 2025. bile su u znaku rodni analiza zelenih politika u Bosni i Hercegovini i umrežavanju i jačanju vidljivosti ekoloških aktivistkinja. Osim toga, radili smo i sa novom generacijom polaznika on-line Akademije za rodnu ravnopravnost, zagovarali za unapredjenje ženskih ljudskih prava u Briselu i objavili peti i posljednji Rodni barometar o rodnoj senzibilisanosti ključnih političkih partija u Bosni i Hercegovini.

Pa, krenimo redom.

U aprilu smo objavili **seriju intervjua sa ženama**, borkinjama za ljudska prava i zaštitu životne sredine, koje su pokrenule i vode različite inicijative u svojim lokalnim zajednicama. Razgovarali smo sa Maksumom Topalović, koja je na čelu inicijative „Kakanj ustaje“, sa Jelenom Topić koja je pokrenula „Prijedor se budi“ okupljanja, i sa Snežanom Vujić Jagodić, jednom od inicijatorke peticije za zaštitu Majevice, koju je potpisalo više od 6000 građana i građanki s ciljem sprečavanja kopanja litijuma na ovoj planini. Sve tri krasi čvrsto uvjerenje da se prirodna bogatstva naše zemlje moraju sačuvati od profilerske eksploatacije.

Na naš prijedlog specijalna izvjestiteljica UN-a za braniteljke ljudskih prava Mary Lawlor sastala se sa sve tri aktivistkinje, kad je u junu posjetila Bosnu i Hercegovinu. U svom izvještaju Lawlor je posebno skrenula pažnju na žene braniteljke ljudskih prava kao česte žrtve SLAPP tužbi, online mizoginije, fizičkih prijetnji i stigmatizacije, posebno kada njihov rad dovodi u pitanje dominantne norme, te je dala konkretne preporuke vlastima u Bosni i Hercegovini o tome kako poboljšati poticajno okruženje za braniteljke i branitelje ljudskih prava.



Čini se da su žene osjetljivije na probleme i da se briga o porodici prenosi na brigu o prirodi, brigu o opstanku. I njihova komunikacija sa javnosti i pristup su drugačiji, brižnije su i iskrenije u smislu da se tu jasno vidi briga za nešto konkretno, što je zajedničko svima, što je opšta dobrobit. Ne predaju se lako, čačkaju, ne daju se tako lako zastrašiti.

MAKSUMA TOPALOVIĆ, "buntovnica sa razlogom"

Udruženje „Alternative KAKANJ“



Taj neki stav koji kaže: "ne može se ništa promijeniti, pa nećemo ništa ni preduzimati", čini nas pasiviziranim do maksimuma. Nama se ruši svijet! Tamo su bili potoci, poljane, brda, drveće, a sad su tu ogromne crne rupe, zagađene. Nekome je palo na pamet da otima i krađe, neko uzme i izobličti ti izgled sela, samo zbog nekih svojih interesa i novca.

Ovo je baš borba za goli život!

JELENA TOPIĆ, umjetnica i aktivistkinja
Neformalna grupa "Prijedor se budi"



Naš otpor otvaranju rudnika litijuma i drugih kritičnih sirovina je nepokolebljiv, čvrst i jasan.

S druge strane, naši tzv. donosioci odluka su se otudili od sopstvenog naroda. Zaboravili su da su građani ti koji imaju moć i ne shvataju da su došla druga vremena gdje ljudi hoće zajedništvo i jedinstvo, gdje ne žele više razdore i neke besmislene podjele!

SNEŽANA JAGODIĆ VUJIĆ, inicijatorica brojnih akcija
Ekološko udruženje „Eko put“ iz Bijeljine

**PORUKE AKTIVISTKINJA
KOJE SE
BORBE ZA
ZDRAVU
ŽIVOTNU SREDINU
I LJUDSKA PRAVA**



U julu smo ponovo držali predavanje na temu „**Rod i transport**“ u sklopu Ljetnje škole urbane mobilnosti, koju je, u Mostaru, organizovala naša partnerska organizacija Centar za životnu sredinu. Dragana Dardić je predstavila nalaze istraživanja o putnim navikama vozača i vozačica u BiH, skrenula pažnju na loš i nesiguran javni prevoz i odsustvo rodno senzitivnog planiranja transportnih politika. Sindikat biciklista iz Zagreba je predstavio svoju *Turu za cure*, a Igor Velić, iz udruženja Sigrune staze iz Bora, je istako da oni nastoje u sve planove na kojima rade ugraditi ljudsku komponentu, odnosno perspektivu ranjivih grupa, te dodao da transportna politika ne smije biti instrument isključivosti, potčinjen motorizaciji i interesima krupnog kapitala, već alat za socijalnu pravdu.



Ljetna škola urbane mobilnosti, 21. - 25. 07. 2025., Mosta. Slika preuzeta od Arhitektonsko-građevinsko-geodetskog fakulteta u Banjaluci

Dodatno, objavili smo i dvije analize: „Rodna ravnopravnost u zelenoj tranziciji u Bosni i Hercegovini: Analiza mjera za unapređenje energetske efikasnosti“ i „Rod i kriza u Bosni i Hercegovini u periodu od 2020. do 2025.: Mapiranje situacije“. Prva je utvrdila da mjere podrške za energetska efikasnost namijenjene domaćinstvima nisu bile rodno ni socijalno osjetljive, jer su kriteriji poput vlasništva nad nekretninama ograničavali pristup žena tim mjerama, dok su online prijave stvarale dodatne prepreke za one s ograničenim digitalnim vještinama. Druga analiza se bavila procjenom institucionalnih odgovora na krize (uključujući poplave, požare i migracijske izazove) i utvrdila da pravni okvir o zaštiti i spašavanju nema rodnu perspektivu. Ključni nedostaci uključuju nedovoljno sistemsko planiranje, neusklađenost s međunarodnim standardima i ograničene institucionalne kapacitete za donošenje rodno osjetljivih politika.

Kao i prethodnih godina, slali smo inpute za različite izvještaje i aktivno zagovarali za unapređenje položaja žena i ženskih ljudskih prava u Briselu i na međunarodnom nivou.

U okviru projekta izabrana su četiri rada studenata/ica koji su prošli on-line akademiju za rodnu ravnopravnost, za objavljivanje na stranici HPG BL: [„Položaj žena u radnim odnosima“](#), [„Rodno zasnovano nasilje u BiH“](#), [„Stigmatizacija mentalnog zdravlja i bolesti na Balkanu“](#), [„Rodno zasnovano nasilje u Bosni i Hercegovini: izazovi i mjere u okviru EU integracija“](#). U decembru smo organizovali „Susrete alumnista“. Cilj ovih susreta jeste jačanje umrežavanja alumnista te dalja izgradnja kapaciteta među studenticama, studentima i predstavnicima akademske zajednice iz različitih gradova Bosne i Hercegovine kako bismo mogli razgovarati, umrežavati se i zajedno raditi na unapređenje ženskih ljudskih prava tokom procesa evropskih integracija i uopšte pitanja ljudskih prava.



U okviru projektnih aktivnosti, objavili smo [Rodni barometar za 2025.godinu](#) (peti po redu), kao i [Sumarni izvještaj Rodnog barometra](#) u periodu od 2021. do 2025. godine. Rodni barometar je alat koji smo kreirali kako bismo argumentovano pratili koliko su ključne političke partije u Bosni i Hercegovini istinski posvećene radu na unapređenju rodne ravnopravnosti. Zbirni Rodni barometar pokazuje da je Naša stranka partija sa najvećom rodnom osjetljivošću u BiH, što se manifestuje kroz visoku zastupljenost žena u tijelima odlučivanja, redovnim inicijativama u vezi sa rodним pitanjima u parlamentima i spremnosti da podrže ustavne promjene koje uvode rodnu komponentu.

Generalno, iako je u Bosni i Hercegovini vidljiv određeni napredak, on ostaje fragmentiran i ograničen na mali broj stranaka koje pokazuju istinsku predanost ulaganju u rodno osjetljive politike.

Projekti Naš otpor i Naš otpor 2.0.

Kontinuirani i intenzivan rad tokom 2025. godine na zaštiti ženskih ljudskih prava i prava marginalizovanih grupa u Bosni i Hercegovini, kroz korištenje pravnih mehanizama, zagovaračke aktivnosti i saradnju sa organizacijama i pojedincima/kama, rezultirao je konkretnim institucionalnim odgovorima na uticaj antirodni aktera.

Značajan pravni ishod ostvaren je i kroz inicijativu u vezi sa izmjenama Protokola o zaštiti djece od nasilja, zanemarivanja i zlostavljanja u Republici Srpskoj. **Ustavni sud Republike Srpske** je u martu 2025, postupajući po [inicijativi hCa](#), utvrdio da je izmjena Protokola kojom su izbrisane odredbe o „seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu i drugim specifičnostima djeteta“ **neustavna**. Time je potvrđeno da je izmjenom bio sužen obim zaštite od diskriminacije, sa potencijalno štetnim posljedicama za manjinske grupe djece. Uz to i Ombudsman za djecu Republike Srpske uvažio je žalbu hCa i preporučio usklađivanje Protokola sa važećim zakonodavstvom i Konvencijom o pravima djeteta. Ovi ishodi predstavljaju važnu pravnu pobjedu u zaštiti prava ranjivih grupa.

Još jedna uspješna inicijativa hCa tokom 2025. godine odnosila se na pokušaj uvođenja publikacije “Vrlinoslov, priručnik za podsticanje vrlina” u obrazovni sistem Republike Srpske. Kroz formalne pritužbe i niz sastanaka sa relevantnim institucijama ostvaren je direktan uticaj na institucionalni odgovor. Ministarstvo prosvjete i kulture RS potvrdilo je da priručnik nije odobren za upotrebu i izdalo instrukcije školama da se ne koristi, čime je spriječena njegova distribucija i institucionalizacija, kao i širenje diskriminatornog i antirodnog sadržaja.

Takođe, hCa je koordinirao zagovaračku kampanju kroz neformalnu mrežu Otpor antirodnim pokretima, kao odgovor na kampanju 40 dana za život u Mostaru. Upućeni su dopisi i pritužbe velikom broju institucija na svim nivoima, uključujući i međunarodne aktere, ukazujući na kršenja prava žena, diskriminaciju i neusklađenost sa pravnim standardima. Kao rezultat, **Gender centar FBIH je utvrdio kršenja i izdao preporuke** Sveučilišnoj kliničkoj bolnici u Mostaru ispred i u kojoj se realizuje kampanja 40 dana za život, kao i Federalnom ministarstvu

zdravlja. Preporuke se odnose na obavezu zaštite prava pacijentica i regulisanje aktivnosti u blizini zdravstvenih ustanova.

U kontekstu kampanje 40 dana za život, krajem marta 2025. godine upućen je i zahtjev za izmještanje okupljanja ispred bolnice u Mostaru. Na inicijativu hCa BL, 63 organizacije civilnog društva potpisale su zajedničko pismo u kojem se traži zabrana okupljanja na samom ulazu u zdravstvenu ustanovu, zbog kršenja zakona, ugrožavanja prava pacijentica i stvaranja stigmatizirajućeg okruženja sa potencijalnim negativnim posljedicama po njihovo zdravlje.



Regionalna konferencija Nema nazad, Banja Luka, 4. mart 2025.

Kao dio strateškog djelovanja, organizovana je i **regionalna konferencija Nema nazad**, koja je okupila više od 40 predstavnika civilnog društva, medija, akademske zajednice, međunarodnih organizacija i institucija iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Slovenije. Fokus konferencije bio je na analizi djelovanja antirodnih aktera i identifikaciji mogućih odgovora uz zaključak da su sistemski i koordinisani pristupi ključni za dugoročno djelovanje.

Objavljen je **policy brief [Kako unaprijediti zaštitu ljudskih prava žena u BiH?](#)** koji identifikuje ključne prepreke i nudi konkretne preporuke za unapređenje javnih politika u ovoj oblasti. Policy brief je rezultat zajedničke saradnje oorganizacija i pojedinki koje već dugi niz godina djeluju na unapređenju prava žena u Bosni i Hercegovini. U njegovoj izradi učestvovala su: „Bolja budućnost“ Tuzla, Helsinški parlament građana Banja Luka, Sarajevski otvoreni centar, Fondaciju Udružene žene Banja Luka, Udruženje žena „MOST“ Višegrad, „Zdravo da ste“ Banja Luka, Inicijativu građanki Mostara, kao i novinarka Rubina Čengić.

Istraživanje [Šta je nama naša borba dala?](#) bavi se stavovima građana i građanki Bosne i Hercegovine o rodnoj ravnopravnosti, pravima žena i položaju LGBTIQ+ osoba s posebnim fokusom na uticaj tradicionalnih vrijednosti, religije i prisutnih antirodnih narativa. Rezultati pokazuju da u bh. društvu postoji visok stepen deklarativne podrške rodnoj ravnopravnosti. Većina ispitanih smatra da muškarci i žene trebaju imati jednake mogućnosti u obrazovanju, zapošljavanju, političkom životu i nasljeđivanju imovine, te da rodna ravnopravnost sama po sebi ne predstavlja prijetnju društvu. Međutim, istraživanje istovremeno otkriva da ispod ove formalne podrške i dalje opstaju snažni tradicionalni i patrijarhalni obrasci, naročito u shvatanju porodičnih uloga, reproduktivnih prava i položaja žena u sferama moći.

Online kampanja [Šta je nama naša borba dala?](#) ostvarila je značajne rezultate u povećanju vidljivosti i značaju pitanja ženskih ljudskih prava i rodne ravnopravnosti, uz jasno pozicioniranje poruke o kontinuitetu borbe i potrebi njenog daljeg unapređenja. Kampanja je realizovana u tri faze, koje su doprinijele vidljivosti teme i angažmanu javnosti. Tokom kampanje objavljeno je ukupno 28 objava, pet video materijala i dva saopštenja za

javnost. Rezultato ukazuju na izuzetno visok nivo vidljivosti i angažmana: više od 6,9 miliona impresija na Facebooku, Instagramu i kroz Google Ads (na deset online portala u Bosni i Hercegovini), dosegno je 688.708 korisnika, ostvareno je 214.505 interakcija, 929.241 pregleda video sadržaja, te 37.712 klikova na linkove.



Online kampanja Šta je nama naša borba dala, novembar 2025. do januar 2026.

U saradnji sa novinarima objavljena su **četiri teksta** koji su doprinijeli informisanju javnosti o mehanizmima djelovanja antirodnih narativa, imali su visoku vidljivost u medijima širom BiH, čime je dodatno ojačano razumijevanje uticaja antirodnih inicijativa na ljudska prava i rodnu ravnopravnost.

Projekti „Naš otpor (1.4. 2024. do 31.3.2025) i Naš otpor 2.0 (1. august 2025. do 31. mart 2026) su podržani od fondacije Kvinna till Kvinna i i UK International Development.

“Sesije za osnaživanje u Kući ljudskih prava: Feministička tura II”

Ovaj projekat je trajao od 1. aprila do 31. oktobra 2025., i bio je praćen nizom aktivnosti – od prikupljanja i uključivanja novih podataka o ženama u sportu i muzici u Feminističku tura kroz Banjaluku, do podrške ženskoj kreativnosti i preduzetništvu. Zahvaljujući podršci Fondacije „Heinrich Böll Stiftung“ i Australian Aid mogli smo nastaviti nadograđivati Feminističku tura koja je kreirana 2019. godine i čiji cilj je valorizovati i učiniti vidljivim ulogu koju su žene iz naše prošlosti odigrale u razvoju političkog, društvenog i kulturnog života grada.

Tura je obogaćena podacima o ženama koje su oblikovale sportsku istoriju grada - „[Banja Luka- grad uspješnih sportistkinja](#)“, te podacima o ženama koje su svojim glasom, notama, riječju, stvaralaštvom i drugim aktivnostima tkale muzičku scenu u ovom dijelu Bosne i Hercegovine: „[Žene u muzičkom i kulturnom životu Banjaluke \(1879–1990\)](#)“.

Organizovane su i dvije pilot feminističke ture, kako bi se, u saradnji sa drugim organizacijama i pojedincima/kama, ispitalo kako u postojeći koncept ture integrisati nove podatke, promovisati žene kreativke iz Banjaluke, te generalno pristupiti turističkom vođenju iz drugačije, društveno angažovane i participativne perspektive.

U tom kontekstu, štampali smo [Katalog rukotvorina, umjetničkih djela i suvenira](#) u kojem turisti ili drugi zainteresovani da upoznaju žensku istoriju grada, mogu naći radove umjetnica i kreativki koje danas žive, rade i stvaraju u Banjaluci.

Održane su i dvije kreativne radionice: Art radionica sa Ninom Stanarević, jedinom knjigoveziljom u BiH i umjetnicom, a radilo se na izradi rokovnika od recikliranog materijala, te art radionica sa Helenom Mijatović, na kojoj se radilo na oslikavanju svile.

Pored toga, održali smo još jednu on-line akademiju „Rodna ravnopravnost u procesu EU integracija“. Predavanja su realizovana u periodu 2. 6. - 6. 6. 2025., a slušalo ih je 16 studenata/ica.

U okviru ove aktivnosti objavili smo dva studentska rada, pod rukovodstvom mentora/ki, na teme: [„Ravnopravnost u nasljeđivanju“](#) i [„Tekstilna industrija između roda i okoliša: Održiva potrošnja kao izazov“](#). Prezentacija ovih radova je u oktobru održana za studente/kinje na Pravnom fakultetu.



Kreativne radionice, juli 2025.

KROJENJE PRAVEDNE TRANZICIJE

Helsinški parlament građana Banja Luka realizovao je, tokom 2025-te, projekat „Fashioning A Just Transition” ili u našem prevodu „Krojenje pravedne tranzicije“, kao jedna od partnerskih organizacija međunarodne mreže „Clean Clothes Campaign“ koja se zalaže za poboljšanje uslova rada i prava radnica i radnika u globalnoj modnoj i tekstilnoj industriji, uz podršku Evropske unije.

Projekat ima za cilj da otvori važne teme koje se tiču tekstilne industrije, njenih posljedica na životnu sredinu i ljudska prava, posebno prava radnica, mladih i djece.

Tokom 2025. godine, realizovane su sljedeće aktivnosti:

1. **Radionice za mlade:** učesnici su imali priliku da se informišu i diskutuju o štetnim aspektima modne industrije, kao što je tekstilni otpad, njenom uticaju na klimatske promjene, važnosti reciklaže, održivih navika i prelaska na pametniju potrošnju i cirkularnu modu. Pitanje koje postavljamo zajedno: Da li smo spremni da mijenjamo način na koji kupujemo odjeću, obuću i odnosimo se prema planeti? Održane su 3 radionice za mlade. Prva je održana na temu: „Cirkularna moda nije trend, već potreba“, a učestvovali su učenici srodnih zanimanja iz tekstilne, modne i dizajnerske sfere, studenti, mladi dizajneri.... Tema druge radionice je bila „Biodizajn u pravednoj tranziciji mode“, a na trećoj smo o ovim temama razgovarali sa dizajnerom Markom Feherom.



2. Aktivnost **“Ženski razgovori”** sa zaposlenicama u tekstilnoj industriji su održani dva puta, na kojima smo imali priliku čuti autentične priče žena koje rade u ovom sektoru, otvarajući prostor za razumijevanje izazova s kojima se suočavaju i sagledavanje potreba za ekonomskom i socijalnom pravdom. Posjetili smo tekstilne fabrike, ali i njihova sindikalna okupljanja i na terenu izveli ove aktivnosti.



Ženski razgovori, septembar 2025.

Sastanak sa predstavnicom sindikata u FBiH, novembar, 2025.



3. Sastavni dio projekta su i zagovaračke aktivnosti i umrežavanje. Sa ključni akterima - novinarima, influencerima, eko i feminističkim organizacijama, sindikatima, školama i donosiocima odluka razgovorali smo o stanju u tekstilnoj industriji i konceptima pravedne i zelene tranzicije.

Takođe, kreiran je i objavljen video o Fashioning A Just Transition:

<https://www.youtube.com/watch?v=eCNINI6B3KE>, kao i tri reels sadržaja.

„Banja Luka kreativne žene“

Projekat „Banja Luka kreativne žene“ – „Banja Luka Creative Women“, koji je počeo sredinom 2024. godine prekinut je odlukom donatora zbog nove zvanične politike SAD u februaru 2025. godine. Ovaj projekat je finansijski podržavala Ambasada Sjedinjenih Američkih Država u BiH.

Projekat je bio usmjeren, kako i sam naziv kaže, na kreativne žene – one koje imaju status umjetnica, zanatliki ili se bave ručnim radom, ali im je potrebna dodatna podrška kako bi njihov rad stekao još veću prepoznatljivost, održivost i mjesto na tržištu. Specifični cilj je bio osnažiti preduzetnice i žene koje se bave ručnim radom, različitih starosnih grupa, pružanjem podrške i resursa, prilagođenim za njihove potrebe i izazove u kreativnoj industriji.

Posebna pažnja je bila posvećena inkorporaciji cirkularne ekonomije u proces brendiranja.

U januaru smo imali dvije aktivnosti, radionicu o vizuelnom identitetu i dizajnu i objavu videa -

<https://hcabl.org/banja-luka-kreativne-zene/>.

PARTNERSKI PROJEKTI:

MIR SA ŽENSKIM LICEM - ŽENSKA INICIJATIVA ZA SUOČAVANJE SA PROŠLOŠĆU



Mirovne aktivistkinje organizacija civilnog društva, članice i podržavateljice Inicijative Mir sa ženskim licem nastavile su dugogodišnju praksu obilježavanja 8. decembra kao Dana sjećanja na stradanje žena u ratu u Bosni i Hercegovini. Aktivnosti su realizovane u više lokalnih zajednica, uključujući Bijeljину, Tuzlu, Sarajevo, Mostar, Bratunac, Višegrad, Modriču, Bihać, Zenicu, Bosansko Grahovo, Banjaluku i Prijedor.

U Banjaluci je hCa u saradnji sa Fondacijom Udružene žene obilježio ovaj datum kroz razgovor sa građanima i građankama, distribuciju promotivnog materijala, kao i organizaciju panel diskusije. Ove aktivnosti doprinijele su dodatnom informisanju javnosti i jačanju svijesti o značaju priznavanja i komemoracije stradanja žena u ratu.

Polazeći od podataka Bosanske knjige mrtvih, prema kojima je u ratu u BiH ubijena 9.901 žena, inicijativa kontinuirano ukazuje na nedovoljnu vidljivost i društveno priznanje stradanja žena i djevojčica. Njihova imena i iskustva rijetko su integrisana u zvanične narative sjećanja, uključujući spomenike i memorijale, zbog čega teret očuvanja sjećanja i dalje primarno nose porodice i lokalne zajednice.

Pogramsko područje:

Jačanje kapaciteta organizacije

Cilj je kontinuirano investirati u organizacioni razvoj i jačati kapacitete zaposlenih što će stvoriti temelje za dalji rast i razvoj udruženja.

Smart Balkans Core Grant

Profesionalno urađeni i primijenjeni interni akti su itekako među važnijim stavkama da jedna organizacija civilnog društva funkcionira kao još odgovornija, te oni nisu samo formalnost, već ključni alat za uspješno i jasno upravljanje i ostvarivanje misije i ciljeva organizacije.

Tako je i Helsinški parlament građana (HPG) Banja Luka, zahvaljujući Core Grant, pojačao, odnosno proširio svoje interne akte ažurirajući postojeće ili uvodeći nove, veoma značajne dokumente.

Među njima se nalazi Pravilnik o radu, koji detaljno opisuje specifičnosti i konkretizacije radnog prava primjenjive unutar naše organizacije. Ovaj pravilnik obuhvata osnovna prava, obaveze i zaštite u radu, uključujući teme, između ostalog, poput ugovora o radu, prava na platu, otpremninu, politiku prekovremenog rada i mogućnosti za profesionalni razvoj. Drugi značajan dokument je Politika borbe protiv korupcije, koja ima za cilj spriječiti, otkriti i riješiti slučajeve eventualne korupcije. Ostali važni dokumenti uključuju Pravilnik o službenim putovanjima, koji opisuje troškove putovanja za službene zadatke izvan sjedišta organizacije, Pravilnik o članstvu, koji definiše zahtjeve i očekivanja za članove organizacije, kao i proces prijema novih članova, te Poslovnik o radu Skupštine, koji reguliše strukturu, ponašanje i odluke skupštinskih sastanaka, te drugi interni propisi.

Zajedničko saopštenje 374 udruženja građana

Helsinški parlament građana pridružio se zajedničkom saopštenju koje je, krajem januara 2025., potpisalo 374 udruženja iz 27 zemalja evropskog kontinenta izražavajući zabrinutost zbog pritvaranja i nepravedne deportacije aktivista iz Hrvatske, Slovenije, Rumunjske, Albanije i Sjeverne Makedonije koji su sudjelovali na Erste Stiftung NGO Akademiji u Beogradu.

„Ovi su pojedinci pritvoreni preko noći, ispitivani bez dokaza, proglašeni “prijetnjama nacionalnoj sigurnosti” i na godinu dana im je zabranjen ulazak u Srbiju. Ove akcije, koje se dešavaju usred masovnih studentskih protesta protiv korupcije i lošeg upravljanja, usmjerene protiv profesionalaca i inicijativa za međunarodnu suradnju, ukazuju na sve veće neprijateljstvo vlasti u Srbiji prema domaćim i stranim građanskim aktivistima i novinarima. Pozivamo srpske vlasti da transparentno objasne ove nepravedne prakse i osiguraju poštovanje ljudskih prava i sloboda. Institucije EU i države članice moraju pozvati Srbiju na odgovornost i zahtijevati pridržavanje demokratskih vrijednosti“ stoji, izmedju ostalog, u ovom zajedničko saopštenju.

Za PLAN a ne KLAN



Volontiranjem u prikupljanju potpisa i na druge načine podržali smo inicijativu Za Plan koja traži donošenje Urbanističkog plana Banjaluke i stavljanje moratorijumu na izmjene regulacionih planova, dok se ne usvoji novi Urbanistički plan grada.

Inicijativa Za Plan podsjeća da je posljednji Urbanistički plan Grada Banjaluka iz 1975. i da je važio je do 1990. Od tada, a naročito u posljednjih desetak godina, često su se mijenjali regulacioni plani, bez uvažavanja mišljenja građana, ali i struke, i to na uštrb kvaliteta života u gradu. U užem centru niču stambeno-poslovne zgrade velike površine i visine, saobraćajni kolaps je dio svakodnevice, uništavaju se zelene površine, upozoravaju aktivisti inicijative Za Plan.

Osmomartovski marš

Kao i prethodnih godina, učestvovali smo u Osmomartovskom maršu koji je ove godine održan pod sloganom „Marš solidarnosti za slobodu i dostojanstvo“. Na protesnom okupljanju u Banjaluci pročitani su zahtjevi kojima se traže efikasnije mjere za sprečavanje nasilja nad ženama, zaštita reproduktivnih prava, dostojanstven rad i socijalna sigurnost, politička ravnopravnost i obrazovanje za budućnost.



80 godina AFŽ Bosne i Hercegovine



Kao članica FAME (Feminističke antifašističke mreže) podsjetili smo se na prvu konferenciju Antifašističkog fronta žena Bosne i Hercegovine koja je održana u junu 1945. godine, u netom oslobođenom Sarajevu.

AFŽ je bio temelj ženskog pokreta u Jugoslaviji i imao je veliki uticaj na kasnije zakone o obrazovanju i radnom pravu žena u socijalističkom sistemu.

Mi, žene Bosne i Hercegovine ne smijemo zaboraviti da prava koja danas imamo, da jednakopravnost polova i emancipatorne politike dugujemo našim pretkinjama!

50 godina od usvajanja Završnog akta iz Helsinkija

Povodom 50-godišnjice od usvajanja Helsinškog sporazuma, poznatog i kao Završni akt iz Helsinkija, u glavnom gradu Finske održana je dvodnevna konferencija (31. 07. – 01. 08. 2025.) na kojoj se razgovaralo o evropskoj sigurnosti i budućnosti Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE). Sa konferencije se željela poslati glasna i jasna poruka o punom poštivanju načela OSCE-a i Povelje UN, „jer se oni sada dovode u pitanje na neviđen način“.

Na konferenciji su učestvovali predstavnici/e 57 država članica OSCE i 11 partnerskih zemalja, kao i predstavnici/e civilnog društva, među kojima je bila i predstavnica Helsinškog parlamenta građana Banjaluka Dragana Dardić. Početak konferencije protekao je u znaku protesta kojima se traži od zemalja članica OSCE da zaustave bombardovanje Gaze, a od Finske da prizna Palestinu.

Završni akt iz Helsinkija je potpisan 1. avgusta 1975. godine, nakon dvogodišnjih pregovora poznatih kao Helsinški proces. Sve tadašnje evropske države (osim Andore i Albanije), kao i SAD i Kanada, potpisale su ovaj akt s ciljem jačanja saradnje i smanjenja napetosti između Istoka i Zapada tokom Hladnog rata.

Dan dostojanstvene plate

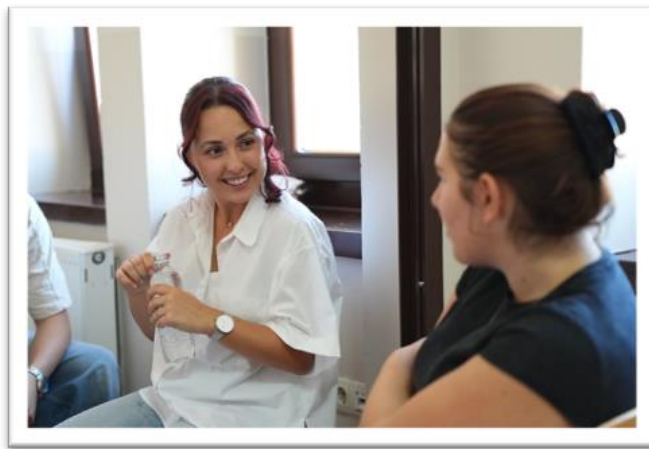
Dana 25. septembra, pridružili smo se međunarodnoj kampanji Living Wage Action Day – Danu dostojanstvene plate, koju obilježavaju organizacije i radnici u više od 30 zemalja svijeta.

Kao potpisnici Deklaracije o dostojanstvenoj plati, zajedno sa Udruženjem za socijalni, kulturni i kreativni razvoj ZORA i brojnim partnerima širom Bosne i Hercegovine i regije, posebno smo istakli da minimalna plata u BiH pokriva tek trećinu stvarnih troškova života, da inflacija i rast cijena umanjuju efekte povećanja plata radnicima i da je dostojanstvena plata osnovno ljudsko pravo i temelj dostojanstvenog rada.

Od institucija tražimo da u zakone ugrade koncept dostojanstvene plate i osiguraju mehanizme njene primjene, što je ključ zadržavanja kvalifikovane radne snage i smanjenja siromaštva, a od poslodavaca da prihvate plaćanje dostojanstvene plate kao minimum etičkog poslovanja.

Živa biblioteka u Mostaru

Uoči obilježavanja Medjunarodnog dana mira, a u saradji sa Mrežom za izgradnju mira BiH i United World College, održali smo, 19. septembra u Mostaru, „Živu biblioteku“. Razbijanje stereotipa, razgovori o miru i ljudskim odnosima nešto su najvrijednije što je Živa biblioteka mogla ponuditi mladim ljudima i učenicima UWC.



Porodični izazov na Šehitlucima

Na poziv SKC Kids bili smo dio događaja „Ecothon – Porodični izazov“ koji se održao u Banjaluci 6. oktobra 2025.

Ecothon se sastoji od različitih zadataka koji uključuju fizičke izazove, ekološke igre i kreativne zadatke, a Helsinški parlament građana dao je svoj doprinos ovom događaju kreiranjem edukativnog kviza koji informiše i promovise ulogu žena u zaštiti životne sredine i sportu. Pa je tako jedno od pitanja u kvizu bilo: Ko je „donio“ ekologiju u Bosnu i Hercegovinu i napisao prvi udžbenik ekologije na srpsko-hrvatskom jeziku?, te Koja sportiskinja krasi jednu od informativnih tabli na stazi na Šehitlucima.



Prostor izvan okvira

Na Arhitektonsko-građevinsko-geodetskom fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci održan je, 27. novembra, događaj Pop-Up Café 7x7: Prostor izvan okvira, koji je okupio predstavnike organizacija civilnog društva i inicijativa koje kritički djeluju u domenu urbanizma, arhitekture, aktivizma i zaštite javnog prostora. Jedan od učesnika bio je i Aleksandar Žolja, iz Helsinškog parlamenta građana, koji je govorio je o pravu na prostor i višedecenijskim naporima za očuvanje javnih i zelenih površina, kao i o značaju "prostora slobode" za razvoj demokratske kulture, posebno za marginalizovane grupe i "nepoželjne" teme u političkim diskursima. Razmjena različitih perspektiva treba da podstakne studente da kritički razmišljaju o svojoj ulozi budućih arhitekata i urbanista, te da im pokaže širok spektar mogućih oblika profesionalnog djelovanja.



„Naša žena“



U Historijskom muzeju Bosne i Hercegovine u Sarajevu 31. oktobra je otvorena izložba „Naša Žena“ koja, kombinujući fotografije, radove umjetnica, prikupljena svjedočanstva i izjave žena, arhivske dokumente i druge materijale, osvjetljava ulogu koju su žene imale u obnovi društva poslije ratova 1945. i 1995. godine. Svoj skromni doprinos postavci dao je i Helsinški parlament građana Banjaluka, kroz intervju i ustupanje određenih arhivskih materijala. Tako se na izložbi našao i jedan od poslijeratnih plakata kojim se glasači pozivaju da na izborima svoj glas daju ženama.

Helsinški parlament građana Banjaluka od 1996. godine promovira ženska ljudska prava i zagovara donošenje rodno odgovornih zakona i politika.

EIGE i podrška zemljama kandidatkinjama



Evropski institut za rodnu ravnopravnost (EIGE) nastaviće pružati podršku zemljama kandidatkinjama za članstvo u EU u usklađivanju sa zahtjevima zakonodavstva i politika EU u oblasti rodne ravnopravnosti, kao i u izgradnju kapaciteta za praćenje napretka putem kvalitetnih, uporedivih i pouzdanih podataka. Rečeno je ovo na 16-tom regionalnom koordinacijskom sastanku, održanom u decembru 2025., na kojem su, pored predstavnica EIGE i nekih EU institucija, učestvovala i tijela za ravnopravnost polova i statističke agencije iz zemalja Zapadnog Balkana i Turske, te predstavnici međunarodnih i nacionalnih organizacija civilnog društva, uključujući i Helsinški parlament građana Banjaluka. Na sastanku je takođe rečeno da će se za naredni Indeks Rodne Ravnopravnosti dodatno prikupljati podaci koji se tiču ekonomije brige (neplaćeni kućni rad, vrijeme za individualne i društvene aktivnosti), kao i podaci o nasilju nad ženama, usklađeni sa Direktivom 2024/1385.

PUBLIKACIJE U 2025



ROD I KRIZA U BiH U PERIODU OD 2020. DO 2025: MAPIRANJE SITUACIJE

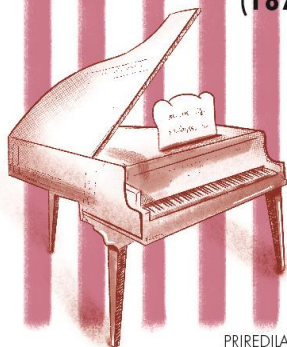
<https://hcabl.org/rod-i-kriza-u-bih-u-periodu-od-2020-do-2025-mapiranje-situacije-u-praksi-cesto-izostaje-operativno-ukljucivanje-specificnih-potreba-zena/>



Rodna ravnopravnost u zelenoj tranziciji u Bosni i Hercegovini : Analiza mjera za unapređenje energetske efikasnosti

<https://hcabl.org/nova-publikacija-rodna-ravnopravnost-u-zelenoj-tranziciji-u-bosni-i-hercegovini-analiza-mjera-za-unaprjedjenje-energetske-efikasnosti/>

**ŽENE U
MUZIČKOM
I KULTURNOM
ŽIVOTU BANJALUKE
(1879 – 1990)**



PRIREDILA: DRAGICA PANIĆ

**ŽENE U MUZIČKOM I KULTURNOM ŽIVOTU
BANJALUKE (1879–1990)**

<https://hcabl.org/wp-content/uploads/2025/10/Zene-u-muzickom-i-kulturnom-zivotu-Banjaluke.pdf>



**BANJA
LUKA - GRAD
USPJEŠNIH SPORTISTKINJA**

PRIREDILA: MAJA PREDRAGOVIĆ


BANJA LUKA- Grad uspješnih sportistkinja



<https://hcabl.org/wp-content/uploads/2025/10/Banja-Luka-Grad-uspjesnih-sportiskinja-publikacija.pdf>



Istraživanje “Šta je nama naša borba dala?”

<https://hcabl.org/wp-content/uploads/2025/12/Istrazivanje-2025-Antirodni-pokreti-DIGITAL-FInal-1-compressed.pdf>

 **Finansira
Evropska unija**

HUMAN RIGHTS DEFENDERS HELPLINE
LINIJA ZA POMOĆ BRANITELJIMA I BRANITELJKAMA LJUDSKIH PRAVA

(Ne) vidljivost i (re)prezentacija ljudskih prava i njihovih branitelja u medijskom i javnom prostoru u Bosni i Hercegovini
[Izveštaj sa preporukama](#)

(Ne) vidljivost i (re)prezentacija ljudskih prava i njihovih branitelja u medijskom i javnom prostoru u BiH- Izveštaj sa preporukama

<https://hcabl.org/wp-content/uploads/2025/03/Finalni-izvjestaj-monitoringa-medija-o-braniteljima-ljudskih-prava.pdf>

EDUKATIVNI PROGRAMI U PONUDI

Civilno društvo i ljudska prava

Osnovni treninzi

Naziv treninga

Teme

Civilno društvo i aktivizam

pojam civilnog društva, pojam nevladinih organizacija, uloga, status i zakonski okvir u BiH, formiranje i registrovanje nevladine organizacije, pojam aktivizma i sl...

Ljudska prava u mojoj zajednici

ljudska prava, istorijat, pojam diskriminacije, mehanizmi zaštite ljudskih prava, ugrožene grupe, modaliteti uticaja na vlast radi zaštite ljudskih prava...

Ravnopravnost polova

pojam pola i roda, pojam diskriminacije po osnovi pola, rodni stereotipi i predrasude, seksualnost, položaj žena i muškaraca u BiH društvu, zakonski okvir za ravnopravnost polova u BiH...

Napredni treninzi/Treninzi za profesionalne grupe

Naziv treninga

Teme

Rodno osjetljive politike

pojam rodne analize, rodno osjetljive i rodno odgovorne praktične politike...

Izveštavanje o različitostima u medijima

uloga medija u savremenom društvu, stereotipi i predrasude u medijima, društveno marginalizovane grupe i njihovo prikazivanje u medijima, diskriminacija u medijima (mogućnost fokusa na specifične teme)...

Rodno osjetljivo izveštavanje u medijima

uloga medija u savremenom društvu, portreti muškaraca i žena u medijima, diskriminacija u medijima, zakonski okvir za rad medija u BiH, rodna analiza medijskih sadržaja (mogućnost fokusa na specifične teme)...

Razvoj volonterizma

Pojam volonterizma, načini za uključivanje i angažovanje volontera u rad organizacije, zakonski okvir, razvoj volonterske mreže ...

Izgradnja kapaciteta organizacije

Naziv treninga

Teme

Vođenje nevladine organizacije i obezbjeđivanje sredstava za rad

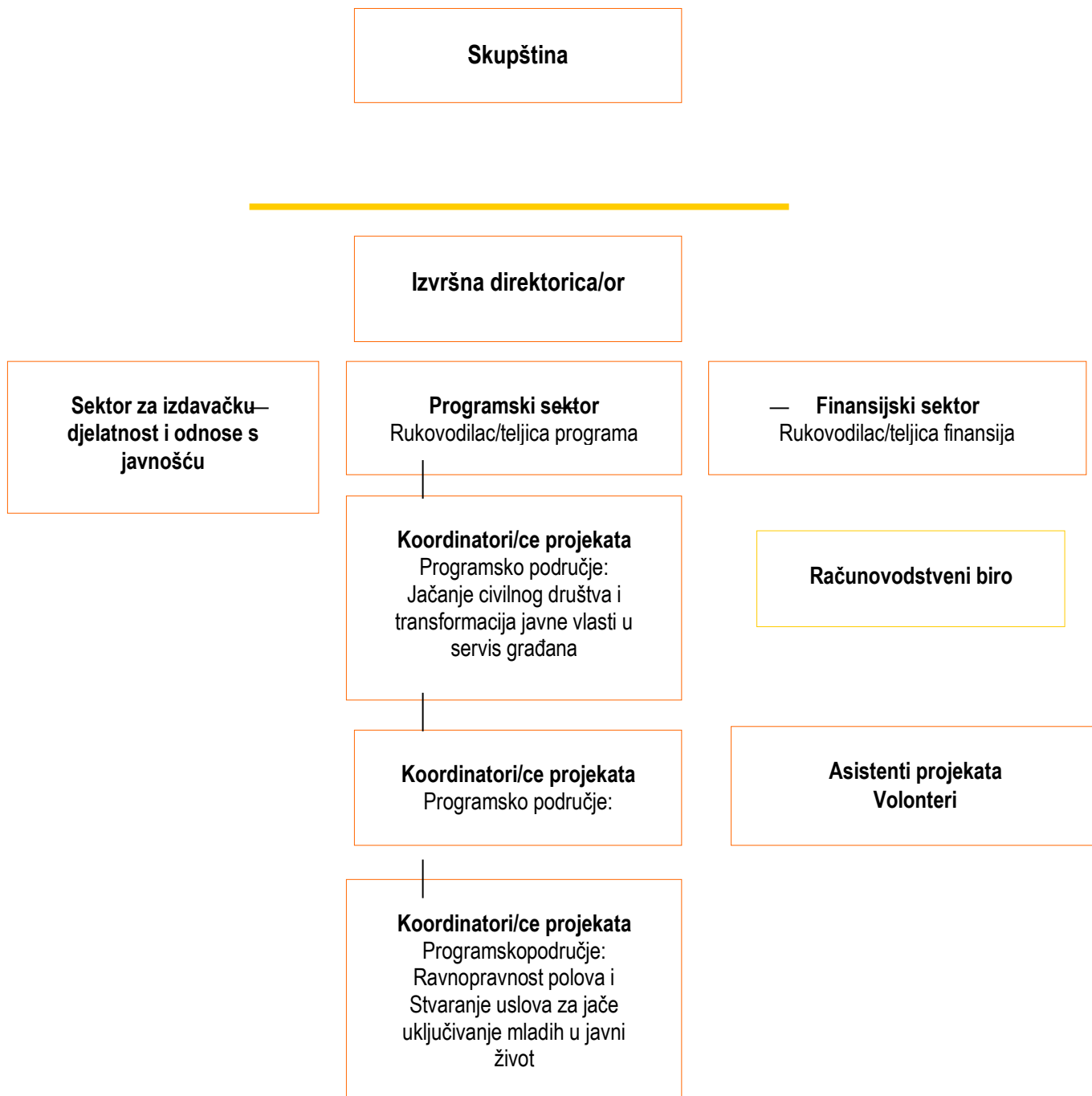
pojam nevladine organizacije, zakonski okvir za djelovanje nevladinih organizacija, struktura nevladine organizacije i donošenje odluka, misija, vizija i programske aktivnosti nevladinih organizacija, načini finansiranja nevladinih organizacija...

Izrada strateškog plana	Strateško planiranje i važnost planiranja, misija i vizija, analiza problema, programsko planiranje, ciljevi i rezultati, analiza unutrašnjih i vanjskih pretpostavki za realizaciju plana, saveznici i protivnici...
Izrada projektnih prijedloga	Pojam projektnog prijedloga, analiza problema, ciljeva i rezultata, matrica logičkog okvira, popunjavanje forme projektnog prijedloga, finansijski aspekt projekta i projektni budžet, ugovor sa donatorima...
Osnove finansijskog vođenja nevladinih organizacija	Specifičnosti rada nevladinih organizacija i zakonski okvir, finansijske obaveze nevladinih organizacija prema državi i prema donatorima, usklađivanje zahtjeva donatora i domaćih finansijskih institucija, organizovanje finansijskog poslovanja u NVO...

Izgradnja ličnih kapaciteta

<i>Naziv treninga</i>	<i>Teme</i>
Javno zagovaranje, vođenje kampanje, lobiranje	Pojam javnog zagovaranja, planiranje akcije javnog zagovaranja, ciljne grupe javnog zagovaranja, pojam kampanje, pojam lobiranja...
Odnosi s javnošću i predstavljanje u medijima	Pojam odnosa s javnošću, metode komunikacije u odnosima s javnošću, odnosi s medijima, kako postati vijest, načini komunikacije s medijima, saopštenje za javnost, pres konferencija, specifičnosti tv i radio nastupa...
Rješavanje sukoba, pregovaranje i nenasilna komunikacija	Pojam sukoba, načini rješavanja sukoba, interesno zasnovano rješavanje sukoba, pozicije i interesi u sukobu, mirenje i medijacija, komunikacijske vještine – nenasilna komunikacija...
Pregovaranje	Pojam pregovaranja, interesno zasnovano pregovaranje, pozicije i interesi, prepreke pregovaranju i put do sporazuma, faze u postupku pregovaranja, analiza opcija i utvrđivanje prijedloga...
Facilitacija i donošenje odluka	Pojam facilitacije, donošenje odluka u grupi, komunikacijske vještine, kompromis i konsenzus, put do konsenzusa, glasanje...
Integralna sigurnost	pojam integralne sigurnosti, prepoznavanje izazova i prijetnji, analiza konteksta, kretanje sigurnog prostora za rad i djelovanje, razvoj strategija za primjenu koncepta integralne sigurnosti ...

Organizacijska struktura Helsinškog parlamenta građana Banja Luka



PREGLED RASPOLOŽIVIH SREDSTAVA I TROŠKOVA U 2025. GODINI	IZNOS U KM	IZNOS U EUR
---	-------------------	--------------------

RASPOLOŽIVA SREDSTVA U 2025. GODINI		
Neurošena sredstva iz 2024. godine	76309.00	39016.17
Donatorska sredstva po projektima	669521.81	342321.07
Individualne donacije udruženju	1208.49	617.89
Prihod od članarina	0.00	0.00
Povrat PDV-a	2442.39	1248.77
UKUPNO RASPOLOŽIVA SREDSTVA	749481.69	383203.90

TROŠKOVI U 2025. GODINI		
Bruto plate	374321.00	191387.29
Troškovi kancelarije (iznajmljivanje prostora, struja, voda, grijanje itd.)	26922.00	13765.00
Troškovi telefona i interneta	1460.00	746.49
Troškovi spoljnog knjigovodstvenog servisa i revizije finansijskih izvještaja	5150.00	2633.15
Troškovi bankovnih provizija	3923.70	2006.16
Troskovi aktivnosti	233000.00	119131.01
UKUPNI TROŠKOVI	644776.70	329669.09

Raspoloživa sredstva za 2025. godinu	749481.69	383203.90
Ukupni troškovi u 2025. godini	644776.70	329669.09
Neurošena sredstva u 2025. godini	104704.99	53534.81

**Osooblje Helsinškog parlamenta
građana:**

Dragana Dardić

Aleksandar Žolja

Željka Umićević

Jelena Vukelić

Bojana Ilić

Milica Marković

Vesna Iliktarević

Tea Pokrajčić

Filip Novaković

Donatori koji su podržavali naš rad u 2025. godini:

Fondacija "Kvinna Till Kvinna" Švedska

Heinrich Böll Stiftung

Evropska unija

CCFD – Terre Solidaire

Američka ambasada u Bosni i Hercegovini

Vlade Kraljevine Nizozemske

Australian Aid

National Endowment for Democracy